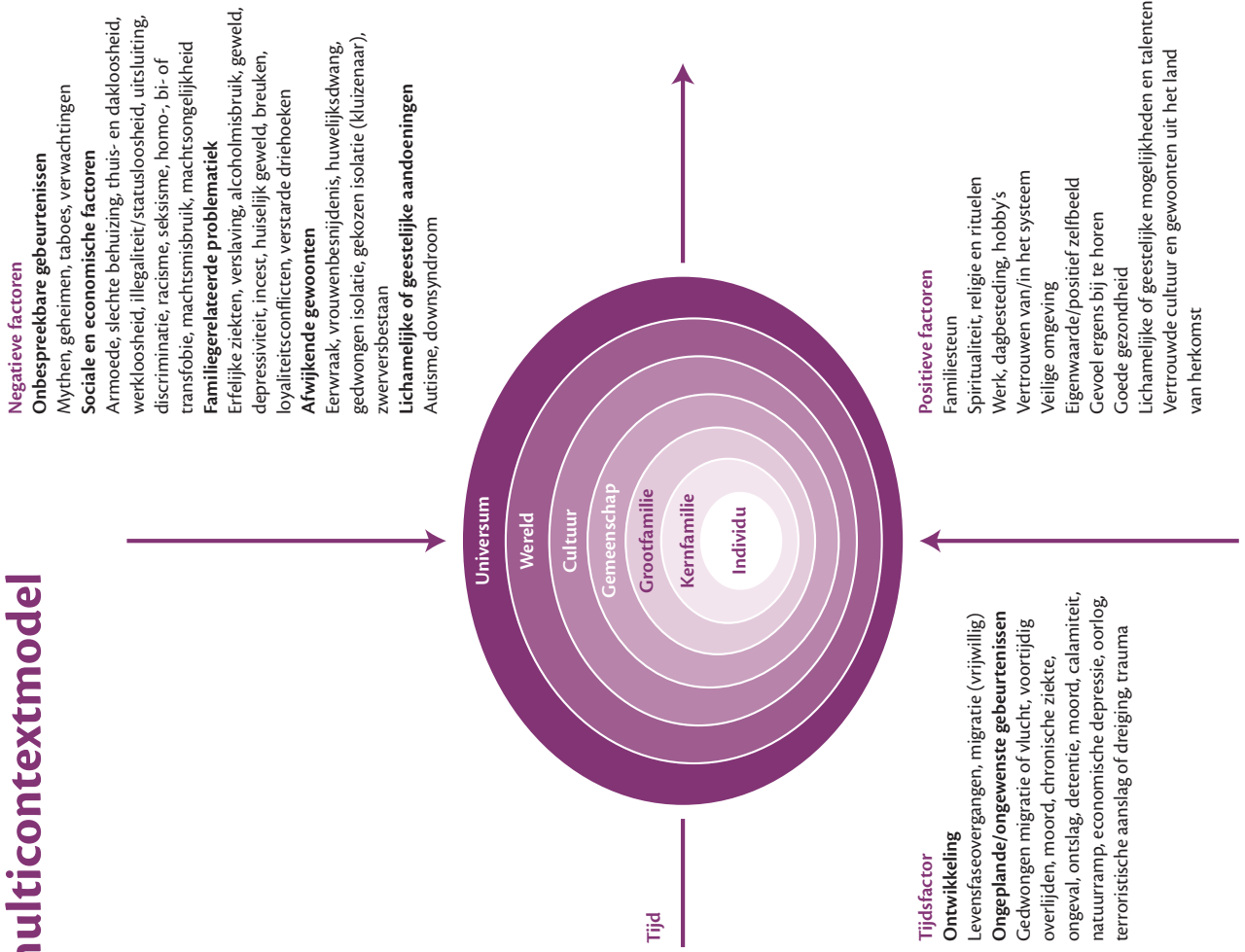

Bijlage 1 Uitgebreide versie levensfase-multicontextmodel

Universum	Religie, spiritualiteit, bovennatuur, natuurrampen, epidemieën
Wereld	Globalisering, internet, sociale, politieke en economische kwesties, kloof arm/rijk, terreurdreiging, wereldoorlog
Cultuur en maatschappij	Gebruiken, rituelen, tradities, beschermjassen, sociale, politieke en economische kwesties, wet- en regelgeving, vooroordelen etc.
Gemeenschap (vrienden, collega's, burens, online community's)	(Face-to-face)verbindingen tussen individu/familie en sociaal steunend netwerk, sociale geaardheid, politieke betrokkenheid
Grootfamilie (uitgebreide familie en informele familie)	Familiebanden, loyaliteiten, gezagsdragers, familiewijsheid, relatiepatronen, etniciteit, cultuur, migratiegeschiedenis, status, eer, klasse, overtuigingen over sekse en gender, religieuze en spirituele waarden etc.
Kernfamilie (naaste gezins- en familieleden)	Primaire levensbehoefte, bescherming, loyaliteiten, gezinslevensfasen, gezinsconstellaties, plaats in de kindertijd, grenzen, driehoeken, communicatie en taal, etniciteit, cultuur, waarden, heilige huisjes, rituelen etc.
Individu (lichaam, ziel en geest)	Levensfase, sekse, gender, seksuele oriëntatie, klasse, etniciteit, migratiegeschiedenis, religieuze en spirituele oriëntatie, relatie met zichzelf, de ander, de (boven)natuur en de tijd, sociale participatie, mogelijkheden en beperkingen etc.

Bijlage 1 bij Verschillen omarmen

(Naar Carter & McGoldrick, 1999; McGoldrick et al., 2015; Jessurun, 2010)

De professional en de cliënt kunnen de problemen beter begrijpen wanneer deze in de context worden geplaatst. Probeer het probleem zo veel mogelijk te benaderen als een obstakel dat op het levenspad verschijnt. Onderzoek daarbij de volgende gebieden op relevantie. Stel vragen op jouw manier, passend bij de situatie en het systeem.

Individu (lichaam, ziel en geest)

- *Leeftijd, levensfase*
- *Sekse, gender(rollen, -identiteit) en seksuele oriëntatie*
Individuele seksuele oriëntatie en algemene houding ten opzichte van genderrollen, ook afgezet tegen die van de familie en de gemeenschap.
- *Opleiding, werk, financiële status, klasse*
Opleidingsniveau en inkomen van de cliënt. Heeft de cliënt zeggenschap over zijn werk? Talenten en vaardigheden door opleiding en werk verkregen. Wordt voldaan aan de primaire levensbehoeften? Jaarinkomen, mate van controle over dit inkomen, aantal mensen dat ermee onderhouden wordt. Sprake van schulden? Sociaal-economische status. Vermogen, uitkering/AOW/pensioen. Klassenverschillen en -veranderingen. Klasse van partner. Verhouding eigen klasse tegenover de klasse van anderen in de familie/gemeenschap.
- *Etnische achtergrond en migratiegeschiedenis, cultuur, taal*
Etnische achtergrond en migratiegeschiedenis. Onderdeel van subcultuur? Culturele verklaring voor klachten? Hoe verliepen de diverse migratiefasen (separatiefase, liminele fase, re-integratiefase)? Is er sprake van discriminatie/uitsluiting/racisme? Hoe staat de cliënt ten opzichte van zijn socioculturele situatie? Hoe gaat hij om met negativiteit vanuit de maatschappij? Welke talen spreekt iemand, welke kansen of moeilijkheden biedt dit?
- *Religieuze, spirituele en filosofische oriëntatie*
Wat zijn de denkbeelden van de cliënt over leven, dood, leven na de dood, hogere macht, geesten, voorouders, enzovoort?
- *Relatie met zichzelf, de ander, de (boven)natuur en de tijd*
Is de cliënt meer ik-, wij- of het-gericht, en is hij vanuit die oriëntatie meer actiegericht of afwach- tend? Is de cliënt veel bezig met het verleden, is hij vooral bezig in het heden, of maakt hij zich veel zorgen over de toekomst?
- *Geografische locatie*
Waar bevindt iemand zich momenteel en welke invloed heeft dat?
- *Tijdsbesteding*
Hoeveel tijd wordt besteed aan werk, gezin, zichzelf, huishouden, vrije tijd, zorgen voor anderen, opvoeding van kinderen?
- *Sociale participatie*
Sociaal netwerk en lidmaatschap van organisaties in de gemeenschap.
- *Lichamelijke of psychologische symptomen*
Bijvoorbeeld: slaap- en stemmingsstoornissen. Verslaving en gedragsstoornissen. Alcohol, drugs, eten, gokken en schulden.
- *(Lichamelijke/geestelijke) mogelijkheden en beperkingen/handicap*
Mate van functioneren. Grenzen van kunnen. Is er een handicap of beperking door ongeluk of ziekte? Is er sprake van variatie van 'normale' ontwikkeling (bijvoorbeeld verstandelijke beperking, blindheid, leerstoornissen of juist zeer hoge intelligentie, hoogbegaafdheid, enzovoort)?

- *Macht of machteloosheid*
Heeft de cliënt veel of juist weinig psychologische, lichamelijke en/of financiële macht in verhouding tot gezins- en familieleden of de gemeenschap? Wat is de impact van een disbalans op het gebied van macht?
- *Persoonlijke dromen en talenten*
Wat zijn de wensen van de cliënt over het leven en wat doet hij om deze te verwezenlijken?

Kernfamilie (naaste gezins- en familieleden: wat betekent gezin/familie voor de cliënt?)

- *Primaire levensbehoefte, bescherming*
Kan het gezin invulling geven aan primaire levensbehoeften en bescherming bieden?
- *Type gezinsstructuur*
Wie horen bij het kerngezin? Eenoudergezin, samengesteld gezin? Huwelijken en scheidingen?
- *Loyaliteiten*
- *Gezinslevensfase*
Welke taken zijn er in deze fase?
- *Gezinsconstellaties, plaats in de kinderrij, grenzen, driehoeken*
Relaties tussen echtgenoten, tussen ouders en kinderen, tussen broers/zussen en relaties met andere familieleden/verzorgers.
- *Communicatie en taal*
Hoe communiceren gezins-/familieleden met elkaar? Welke talen spreken zij? Onderhandelingsvaardigheden, symmetrische en complementaire communicatiepatronen. Beslissingsprocessen (autoritair, gelijkwaardig, rigide).
- *Emotioneel klimaat*
Bijvoorbeeld warm, intiem, gespannen, koud, afstandelijk, emotioneel. Is er sprake van huiselijk geweld?
- *Etniciteit, cultuur, waarden, heilige huisjes, rituelen, migratiegeschiedenis, klasse, overtuigingen over sekse en gender, religieuze en spirituele waarden*

Grootfamilie (uitgebreide familie en informele familie: wie hoort hierbij, hoe belangrijk zijn bloedbanden?)

- *Familiebanden*
Hecht? Verbroken?
- *Loyaliteiten*
- *Gezagsdragers*
Wie bepaalt wat in welke situatie?
- *Familiewijsheid, positie van ouderen*
Wie gaat naar wie voor advies? Worden ouderen beschouwd als wijs door levenservaring of als last door beperkingen?
- *Relatiepatronen*
Bijvoorbeeld conflicten, driehoeken. Is er sprake van huiselijk geweld?
- *Emotionele ervaringen, thema's, geheimen, familiemythes en taboes*
Wat wordt er emotioneel overgedragen (expliciet of impliciet)?

- *Erfenissen, status, eer, familienaam, kaste*
Welke waarde heeft de familie(naam) en hoe is overdracht geregeld? Zijn er ontervingen, verstotingen?
- *Werkpatronen*
Bijvoorbeeld het idee te werken om te leven of te leven om te werken, extreme ambities, hopeloosheid betreffende het vinden van betekenisvol werk.
- *Verliezen*
Bijvoorbeeld onverwerkt, recent of traumatisch verlies.
- *Familiegerelateerde problematiek*
Verslavingen, geweld, ziekten en handicaps.
- *Sociale betrokkenheid en betrokkenheid van familie bij de gemeenschap*
- *Etniciteit, cultuur, migratiegeschiedenis, status, eer, klasse, overtuigingen over sekse en gender, religieuze en spirituele waarden*

Gemeenschap

- (Face-to-face)verbindingen tussen individu/familie en sociaal steunend netwerk
- Vrienden, collega's, burens
- Verenigingsleven
- Betrokkenheid in overheidsinstellingen (rechtssysteem, immigratiedienst, leger)
- Sociale geaardheid (activist, deelname politieke partij, hooligan)
- Vrijwilligerswerk
- Kerk/moskee/synagoge/tempel
- Betrokkenheid bij schoolactiviteiten van kinderen
- Politieke betrokkenheid
- Ontspanning
- Culturele groepen
- Online community's
- Psychotherapie, zelfhulp, AA, afkickcentrum

Cultuur en maatschappij

- Gebruiken en gewoonten, kunst, rituelen, tradities, overleveringen, beschermjassen
- Sociale, politieke en economische kwesties (geweld, abortus, sociale dienstverlening aan ouderen, uitkering, pensioen)
- Voorzieningen, gezondheidszorg, woonomgeving, sociale controle
- Wet- en regelgeving
- Vooroordelen op basis van ras, etniciteit, klasse, familiestatus (alleenstaand, eenoudergezin), gender, seksuele oriëntatie, handicap, leeftijd, religie, spiritualiteit, afwijkende levensstijl

Wereld

- Globalisering, internet
- Sociale, politieke en economische kwesties
- Kloof arm/rijk
- Terreurdreiging, wereldoorlog

Universum

- Religie, spiritualiteit, bovennatuur
- Natuur-/milieurampen, epidemieën

Literatuur

Carter, E.A. & McGoldrick, M. (red.) (1999). *The expanded family life cycle. Individual, family and social perspectives* (derde editie). Boston: Allyn & Bacon.

McGoldrick, M., Garcia-Preto, N.A.G. & Carter, B.A. (2015). *The expanding family life cycle. Individual, family, and social perspectives* (vijfde editie). New York: Pearson.

Jessurun, C.M. (2010). *Transculturele vaardigheden voor therapeuten. Een systeemtheoretisch behandelmodel*. Bussum: Coutinho.